



Utemiljövid skolor i Lunds kommun

Utemiljö vid skolor i Lunds kommun



LUNDS
KOMMUN

Beslutsinstans	Beslutsdatum	Giltighetstid	Diarienummer
Kommunstyrelsen	2022-11-09	2026-12-31	KS 2021/0732

Innehållsförteckning

Kommungemensamma riktlinjer för utemiljö vid skolor	4
1 Hur vi arbetar i Lunds kommun	4
1.1 Friyta	6
1.2 Upprustning	6
1.3 Nyanläggning.....	6
2 Berörda och ansvariga	7
3 Viktiga faktorer för utemiljön vid skolor	8
3.1 Barnets bästa	8
3.2 Tillgänglighet	8
3.3 Utemiljön ska vara bullerskyddad och ha en god luftkvalitet	9
3.4 Marken ska vara fri från föroreningar.....	9
3.5 Kemikalier och mikroplaster	10
3.6 Solens strålning.....	10
3.7 Utrymning	10
3.8 Idrott och hälsa utomhus.....	11
3.10 Inkluderande och jämställda skolgårdar	12
3.11 Enskilda platser	13
3.12 Skötsel och underhåll.....	13
3.13 Löst material	14
3.14 Skolgårdens storlek i förhållande till antalet elever	14
3.15 Samutnyttjande och multifunktionalitet.....	15
3.16 Skolor vid förtätning	16
4 Uppföljning.....	17
5 Allmänna råd och referenser	17

5.1	Allmänna råden från Boverket 2015.....	17
5.3	Skolgården – Förvaltning och utveckling av förskole- och skolgården (SKL, 2015)	18
5.4	Referenser.....	19
6	Bilaga.....	19

Kommungemensamma riktlinjer för utemiljö vid skolor

Väl utformade skolgårdar ökar våra elevers hälsa och trivsel. Det finns många faktorer som ska vägas in men i Lund tycker vi att fri lek och biologisk mångfald är det som kännetecknar en utemiljö av god kvalitet!

Dokumentets syfte är att ge en gemensam målbild av hur en kvalitativ skolgård utformas för att vara en god plats för fysisk och pedagogisk aktivitet, samt att utgöra en kommungemensam riktlinje för hela samhällsbyggnadsprocessen gällande dimensionering av skolgårdar och vilka funktioner de ska fylla. Dokumentet syftar även till att säkerställa tillräckliga friytor. Riktlinjen utgår från Boverkets allmänna råd och aktuell forskning om utevistelsens positiva effekter på elevernas koncentrationsförmåga, stressnivå och infektionskänslighet.

Arbetet med riktlinjen har resulterat i en ökad dialog mellan berörda förvaltningar vilket skapat förståelse för de olika behov och synsätt vi ska ta hänsyn till vid utformandet av våra skolgårdar.

Lund har haft ett styrdokument för utemiljöer vid förskola sedan 2018 som nu kompletteras med detta dokument för grundskolornas och gymnasieskolornas utemiljöer.

1 Hur vi arbetar i Lunds kommun

En huvudregel i kommunens planering är att bedömningar och avvägningar görs utifrån den specifika skolans unika förutsättningar.

I Lund används verktyget "skolgårdsfaktor" för att säkerställa kvalitet, lekvärde, rekreativvärde och pedagogiska inslag på våra skolgårdar.

Skolgårdsfaktorn är en summa av betyget på sex bedömningspunkter som ger ett värde för kvaliteten på en skolgård. Varje punkt kan ge mellan +1 och -1 poäng. Totalt kan det bli maximalt 6 poäng för en utemiljö.

De sex bedömningspunkterna för årskurs F-6 och fritids är:

- Friyta
- Zonering av gården
- Vegetation och topografi
- Integration av lekutrustning

- Gård som inbjuder till rörelse och motorik
- Lärmiljö med möjlighet till omvärldsförståelse samt samspel mellan ute och inne

Eftersom eleverna i årskurs F-6 som regel inte får lämna skolområdet på egen hand under skoltid, är det svårt att kompensera för brister i utemiljön utanför skolans område.

De sex bedömningspunkterna för årskurs 7–9 är:

- Friyta
- Platser att umgås på/hänga vid
- Plats för rörelse och motorik
- Skolgårdens lärmiljö/samlingsplats
- Vegetation och utformning
- Samspel inne och ute

Om skolgården för årskurs 7–9 är liten och den inte når upp till tillräcklig kvalitet på skolgården kan samutnyttjande av funktioner i skolans närhet kompensera för bristerna.

För gymnasiet ska bedömningspunkterna för årskurs 7-9 vara vägledande. Detta innebär att bedömningen görs både av skolområdet och närmiljön. Dock ska detta enbart bedömas vid gymnasieskolor över 800 elever och då ska det finnas en friyta på minst 3000 m².

Skolgårdsfaktorn är tänkt att användas både vid planering, bygglovshantering och för att kunna inspirera vid utformning av nya och vid upprustning av befintliga skolgårdar.

En mindre friyta ska i viss mån kunna kompenseras med en hög kvalitet på innehållet. Skolgårdsfaktorn hjälper till att tydliggöra en del av de mjuka värdena på gården och värdera dem. Exempel på mjuka värden är grönska, hur miljön upplevs och möjligheten till pedagogisk verksamhet.

Även vid verksamhetsförändringar som berör elevantalet ska skolgårdsfaktorn beaktas. Skolgårdsfaktorn kan även användas för inventering och prioritering av insatser på skolgårdar.

1.1 Friyta

Friyta är den yta som barnen har tillgång till i direkt anslutning till sin skola och kan använda vid sin utevistelse. Ytor för byggnader, parkering, angöringsplatser och andra för barnen otillgängliga ytor räknas bort.

Vår ambition om storlek på friyta är

- 30m²per elev för årskurs F-6
- 15 m²per elev för årskurs 7-9

med en totalyta om minst 3000 m².

För gymnasiet räknas ingen friyta per elev, men stora skolor över 800 elever bör ha en friyta på minst 3000 m².

Ambitionen ska vara att nå upp till de rekommenderade ytorna. Vid detaljplaneläggning av nya bostadsområden ska målsättningen vara att uppfylla skolgårdsfaktorns högre krav avseende friyta. Skolgårdsfaktorn används som en del i granskningen av bygglov för skolor.

Om det inte är möjligt att klara dessa krav på friytans storlek, är det viktigt att utemiljön ändå uppnår god kvalitet ur andra aspekter. De avvägningar som görs ska dokumenteras.

1.2 Upprustning

Vid upprustning av gårdar ska ambitionen vara att höja skolgårdsfaktorns värde. Eftersom det ofta är svårt att ändra storleken på befintliga skolgårdar, behöver vi i stället arbeta med att höja kvaliteten på utemiljöns innehåll. Frukträd och bärbuskar ska prioriteras om det sker nyplantering.

1.3 Nyanläggning

Vid nyanläggning av skolgårdar ska vi sträva efter att nå högsta värdet på skolgårdsfaktorns alla bedömningspunkter.

Stor vikt ska läggas på god gestaltning som beskriver rumslighet, läsbarhet och orienterbarhet – som främjar en trygg, stimulerande och inkluderande miljö. Utgår planeringen från de sex bedömningspunkterna vid utformning av utemiljön får kommunen med de viktiga parametrar som lägger grunden för en god skolgårdsmiljö. Dessutom ska frukträd och bärbuskar prioriteras vid nyplantering.

2 Berörda och ansvariga

Denna riktlinje gäller för alla som arbetar i processerna kring investeringsbeslut, planering och nyskapande eller upprustning av utemiljöer på skolor i Lunds kommun. Samt alla som har befogenhet att fatta beslut om utökning av antalet elever på en skola.

Ansvariga för genomförandet av riktlinjens olika krav är

Kommunstyrelsen: Antar denna riktlinje och ansvarar för revidering vid behov. De ansvarar även för befolkningsprognoser och investeringsbeslut som berör skolor.

Byggnadsnämnden: Planlägger tomter för skolor i fördjupade översiktsplaner och detaljplaner, samt godkänner ytor inklusive utformning av skolgårdar vid bygglov. Byggnadsnämnden beslutar om vilken gräns för skolgårdsfaktorn, samt vilka andra faktorer som behöver vägas in för att uppnå plan- och bygglagens krav på tillräcklig friyta i samband med bygglov i det enskilda fallet.

Barn- och skolnämnden: Beställer och har verksamhetsansvar för skola inklusive friyta. Naturskolan, som är del av barn- och skolförvaltningen ansvarar för programmet Gröna skolgårdar. Programmet syftar till att utveckla utformningen och användningen av skol- och förskolegårdarna genom att bygga på delaktighet från barn, elever och personal. Naturskolan planerar och genomför handledning och utbildningsinsatser för samtliga inblandade aktörer om betydelsen av utomhusmiljö och utomhuspedagogik.

Servicenämnden: Lundafastigheter planerar, uppför, underhåller och förvaltar skolbyggnader inklusive deras utemiljöer, samt söker detaljplan på kommunal mark. Vid planering, projektering och upprustning av utemiljön används skolgårdsfaktorn för att uppnå så höga värden som möjligt. Markentreprenad anlägger, sköter och besiktigar kommunala skolgårdar på uppdrag av Lundafastigheter.

Tekniska nämnden: Upplåter mark och beställer detaljplan på kommunal mark. Kan vid utbyggnad på privat mark hantera ärenden gällande markåtkomst. Ansvarar för allmän platsmark samt trafiksäkerhetsfrågor.

Miljönämnden: Ansvarar för tillsyn av skolor inklusive utemiljön enligt miljöbalken. Handlägger anmälningar av alla nya skolor.

Utbildningsnämnden: Verksamhetsansvar för kommunala gymnasieskolor.

Kultur- och fritidsnämnden: Bevakar möjligheten att använda skolans lokaler och utemiljö utanför skoltid, för att tillgodose behov inom kultur-, fritids- och idrottslivet så som föreningar, fritidsgårdar och kulturskolor.

3 Viktiga faktorer för utemiljön vid skolor

Utöver skolgårdsfaktor och de rekommenderade ytorna som fastställs i dokumentet ska även andra faktorer beaktas som kan påverka utformning och placering. Det är viktigt att vid gestaltning av skolgården skapa en bra helhet utifrån de olika aspekterna, vilket främjar att skolgården upplevs trygg, stimulerande och inkluderande.

3.1 Barnets bästa

Barnkonventionen kräver att vi ser till barns behov av trygghet och skydd samtidigt som barn ska respekteras och ha möjlighet att själva kunna påverka sina liv. För att barnkonventionen ska bli mer än ord behöver vi se till att beslut som berör barn har beaktats utifrån principen om barnets bästa. Utemiljön på en skola är en miljö som barnen ska vara med och kunna påverka. Vuxna kan ha ett barnperspektiv, men i verksamheten är det viktigt att få med barnets eget perspektiv av vad de exempelvis vill kunna göra på gården.

I Lunds kommun har vi ungdomsting där ungdomar kan inkluderas i olika frågor av mer övergripande karaktär. Vid platsspecifika projekt är det viktigt att eleverna på skolan involveras och får tycka till. Ett stort ansvar ligger på verksamheten, projektledare och förvaltare att elever blir inbjudna i dialogen. Naturskolan kan vara behjälplig och stötta med exempelvis barnguidningar, som är ett arbetssätt att få elever att beskriva sin närmiljö och hur de vill kunna använda den.

3.2 Tillgänglighet

Tillgängliga ytor för alla är en viktig förutsättning för allas lika värde. Tillgänglighetskrav är lagreglerade i PBL. Den sortens tillgänglighet är allmän och ett grundkrav. När det gäller den enskilda individens behov finns särskilda medel att söka i Lunds kommun för att göra miljön tillgänglig utifrån funktionsvariationen. Kommunala skolor beställer

individuella anpassningar hos Lundafastigheter, medan enskilda skolor kan söka medel från Kvalité och myndighetsavdelningen i Lunds kommun.

Vid nyanläggning har kommunen skyldighet att ta hänsyn till tillgängligheten och användbarheten. En obebyggd tomt som ska bebyggas ska ordnas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna komma fram till byggnadsverk och på annat sätt använda tomten. Exempelvis kan "cykelrundor" utformas så att de har rullstolsbredd och lekredskap placeras så att de i största möjliga mån är tillgängliga. Lek som uppmuntrar till att använda olika sinnen är roligt för alla, men särskilt viktigt för någon som exempelvis har en synnedläggning. Utformning av miljön som är tillgänglig för alla kan ta stor plats, särskilt med en varierad topografi, vilket försvåras om tomterna är för små.

För utformningstips av lekytor för alla barn finns bland annat Boverkets skrift "Enklare utan hinder" samt Stadsbyggnadskontorets Lunds kommuns Idébok - Tillgänglig lekplats.

3.3 Utemiljön ska vara bullerskyddad och ha en god luftkvalitet

Vid placering av skolor ska hänsyn tas till områdets karaktär och förutsättningar. Lokalisering intill vältrafikerade vägar och järnvägar ska undvikas så att förhöjda ljudnivåer och luftföroreningar inte uppkommer. Byggnaden i sig själv kan utgöra ett bullerskydd för en skolgård. Det finns riktvärden från Boverket och Naturvårdsverket för buller som bör följas för att inte riskera barns hälsa. Om skolgården inte klarar bullervärdena påverkas kvaliteten och användbarheten negativt. Eventuella bullerplank kan med fördel förses med glaspartier för att både få insyn till gården och en koppling till omgivningen.

På skolgårdar eller förskolegårdar är det önskvärt med högst 50 dBA ekvivalentnivå dagvärde på de delar av gården som är avsedda för lek, rekreation och pedagogisk verksamhet. En målsättning kan vara att resten av ytorna ska ha högst 55 dBA. Riktvärden enligt Naturvårdsverket och Boverket.

3.4 Marken ska vara fri från föroreningar

Mark som tidigare använts till annat ändamål kan innehålla föroreningar. Markprovtagning och eventuell sanering behöver göras innan marken är lämplig för skola.

3.5 Kemikalier och mikroplaster

Miljö och hållbarhet är viktiga faktorer att ha med sig vid planering och skötsel av skolgårdar. Barn är känsligare för kemikaliers påverkan eftersom de inte är fullt utvecklade än. Det ska inte förekomma miljö- och hälsofarliga ämnen i verksamheter som rör barn och unga. Material som ofta kan innehålla miljö- och hälsofarliga ämnen är exempelvis äldre bildäck och tryckimpregnerat trä. Läs mer om risker och goda exempel i Lundafastigheters Regler för egenbyggen.

I huvudsak ska naturliga material användas och material som kan läcka mikroplaster ska undvikas, till exempel konstgräs och gummi-asfalt. I de fall syntetisk markbeläggning ändå används ska filter i dagvattenbrunnar användas för att minska spridning av mikroplaster. Mer information finns i LundaKem - Kemikalieplan för Lunds kommun och utarbetad mall till handlingsplan för utfasning av syntetisk markbeläggning.

3.6 Solens strålning

Hudcancer är idag en av de vanligaste cancerformerna i Sverige. Det beror på att vi människor utsätts för skadliga mängder av solens UV-strålning. Barn är extra utsatta, eftersom de har tunnare hud och därför bränner sig lättare. Växtlighet och spännande lekställen i skuggan minskar exponeringen för UV-strålning med nära hälften. Träskugga har också en stor kylande effekt när det är varmt ute, vilket är särskilt viktigt vid värmeböljor.

Därför är det en viktig hälsofråga att få in en så stor mängd grönska som möjligt i planeringen av skolgårdar och utemiljöer för barn. Extra viktigt är att ta vara på befintlig grönska när det är möjligt. Då det saknas grönska eller den ej hunnit växa upp ska miljön kompletteras med uppbyggda solskydd.

3.7 Utrymning

På skolor i en eller två våningar påverkar inte utrymningsmöjligheterna skolans utemiljö nämnvärt. I samband med förtätning blir det dock vanligare med exempelvis bostäder ovanpå skolor. För att skolgården ska påverkas så lite som möjligt bör därför utrymning säkras på en sida av byggnaden som inte kopplar till barnens friyta, exempelvis mot gata alternativt med Tr2-trapphus.

3.8 Idrott och hälsa utomhus

Fysiska aktiviteter och en hälsosam livsstil är grundläggande för människors välbefinnande. En del av uteidrotten kan, om det finns tillräckligt utrymme, förläggas till skolgården, men även närmiljön spelar stor roll för att underlätta undervisningen utomhus.

Genom undervisningen i idrott och hälsa, läroplaner LGR11 och GY11, skall eleverna ges möjlighet att utveckla sina förmågor:

- Till att orientera i närliggande miljön.
- Att genomföra och anpassa lekar och rörelse utifrån olika skiftande miljöer.
- I kunskaper om betydelse av fysisk aktivitet för hälsan och för att utveckla elevernas kroppsliga förmåga.
- I säkerhet och hänsynstagande vid träning, lek, spel, idrott, natur och utevistelse.

3.9 Risktagande – en del i läro- och utvecklingsprocessen

Barn och unga har en drivkraft och motivation att utmana sig själva och sina gränser. Det hänger samman med att när vi utsätter oss för risker utvecklas också förmågan att hantera dem. Detta bidrar i hög grad till vår överlevnad. Vissa saker utvecklas bara genom erfarenhet och genom att själv prova sig fram, som till exempel nyfikenhet, försiktighet, meningen med smärta, att göra välgrundade val samt konsekvenser av de val man gör. En potentiell risk är samtidigt en potentiell möjlighet för lärande. Att alltför starkt fokusera på att undvika eller minimera risker i barns och ungas miljö kan därför vara skadligt för dem!

För att skapa både utvecklande och trygga utomhusmiljöer ska planeringen och utformningen fokusera på att försöka undanröja verkliga faror – de som kan innebära bestående nedsatt funktionsförmåga eller i värsta fall leda till dödlig utgång. Ett skrubbsår, blåmärke, bula eller svullnad kan göra ont, men är inget farligt.

Vi ska erbjuda eleverna vistelse och undervisning i stimulerande fysiska miljöer där de kan utmanas och lära sig ta risker på ett sätt som inte allvarligt skadar dem. Vistelse i naturmiljö erbjuder ofta sådant så kallat kalkylerat, eller positivt risktagande. Redan befintliga naturmiljöer på skolgården eller i närområdet ska uppmärksammas och helst bevaras. Finns inte lämpliga områden på nära håll kan det beaktas i den långsiktiga utvecklingen av skolgården.

För att bygga in ett kalkylerat risktagande så behöver planeringen undvika att agera utifrån rädsla för risker. I stället bör den utgå från

vetenskaplig grund, vara systematisk och ha motiv för vald utformning och design. Särskilt ska planeringen utforska vilka utmaningar som platsen erbjuder och dokumentera de gjorda valen. Trots en allsidig noggrannhet går det aldrig att balansera barns kalkylerade risktagande med en helt säker och skadefri miljö. Gårdarna ska inte vara så säkra som möjligt, utan så säkra som är nödvändigt.

3.10 Inkluderande och jämställda skolgårdar

Skolans utemiljö ska vara en plats där eleverna får möjlighet att utvecklas utan att begränsas av exempelvis könstillhörighet. Det är därför viktigt att skapa en jämställd skolgård där alla elever känner sig trygga och delaktiga i utemiljöns aktivitetsmöjligheter. För att kunna åstadkomma en mer jämställd skolgård är det viktigt att ha kännedom om hur utemiljön används och låta såväl elever som pedagoger vara delaktiga och kunna framföra sina önskemål.

Det är vanligt att aktiviteter som föredras av killar gynnas ytmässigt på bekostnad av aktiviteter som föredras av tjejer. En större yta möjliggör utrymme för fler aktiviteter och mer variation. Krymper frytan leker killar oftast lika fartfyllda lekar som tidigare, men minskad yta leder till att tjejer rör sig mindre och leker mer stilla lekar.

Balansgång, klätterlek och labrynter är komponenter som lockar oavsett kön. Naturlika miljöer signalerar inte könstillhörighet eller en viss funktion och de bidrar till att skapa mer variation i utemiljön än fasta redskap och mer traditionellt utformade lekmiljöer. Detta gör att barnen lättare möts på lika villkor samtidigt som integration främjas gällande såväl kön som ålder.

Även lugna platser på gården är viktiga för att ge eleverna möjlighet att dra sig undan och att kunna vara ifred och inte hela tiden känna sig iakttagna. Detta kan bidra till att barn vågar leka mer könsöverskridande utan att vara rädda för att bli retade eller tillrättavisade.

Vid gestaltning av skolgården är det viktigt att skapa en bra helhet där de olika delarna av gården får ett tydligt sammanhang, vilket också underlättar orienterbarheten. En god gestaltning kan främja att skolgården upplevs trygg, stimulerande och inkluderande.

Utöver skolgårdens utformning är det viktigt att pedagogerna aktivt verkar för att skapa en miljö på skolan som upplevs som rättvis och jämställd där alla barn oavsett kön ges tillgång till flera lekmoment för att gränsöverskridande lek ska kunna ta plats.

3.11 Enskilda platser

Skolgården ska vara en plats där alla elever känner sig trygga och välkomna. Det är därför viktigt att arbeta för att skapa utemiljöer som inte bidrar till utanförskap eller mobbning. En vild zon med mycket vegetation är en värdefull plats på skolgården på många sätt. Dessa platser erbjuder avskildhet och möjligheten att få vara eller leka ostört i lugn och ro.

Gröna avsnitt med mycket växtlighet är också viktiga ur andra perspektiv. Sådana platser erbjuder viktiga ekosystemtjänster genom att exempelvis locka fåglar och insekter, fördröja dagvatten, kyla ner en hårdgjord miljö och erbjuda skugga. Emellertid är det också dessa avskilda delar av skolgården skyddade från insyn som kan komma att bli platser där det är lättare att mobbning och utanförskap äger rum. På grund av detta blir dessa platser ibland kritiserade och riskerar att tas bort eller kraftigt minskas ner.

Det finns flera lösningar på denna problematik och det är viktigt att inte bara rädslan får styra. För att minska risken för mobbning och utanförskap är det inte bara skolgårdens utformning och vegetationens täthet som ska beaktas. Lika viktigt är att skolan arbetar förebyggande med värdegrundsarbete och vuxennärvaro utomhus.

3.12 Skötsel och underhåll

För att en utemiljö verkligen ska nå upp till den skolgårdsfaktor som i teorin är möjlig, är skötseln viktig. En bra utemiljö för barn uppnås inte med traditionell skötselstandard, som skapats för och av vuxna.

Skötseln, inklusive skötselplan och skötselbeskrivning, har stor betydelse för att de värden som skapas av naturliga och lösa element bibehålls och omhändertas på bästa möjliga sätt för elevernas lek, rekreation och pedagogiska moment. Exempelvis kan lövhögar lämnas kvar, träd som passar som klätterträd bör få behålla grenar i låg höjd och inte stammas upp. Grenar, stubbar och ris som det exempelvis går att bygga kojor med kan lämnas kvar och partier av gräs kan tillåtas att växa sig högt för att främja djur- och insektslivet.

Årstider och väder ska få lämna spår i utemiljön. Grunda vattenpölar ger stort lekvärde och fallfrukt kan bli äppelkaka istället för att städas bort så fort de fallit till marken. Vid snöfall och isbildning ges plötsligt möjlighet att utforska nya medium, och förmågan att ta sig fram på helt nya sätt. Snöröjning och halkbekämpning ska därför endast ske i framkomlighets- och säkerhetssyfte.

För att detta ska bli verklighet krävs utbildning av all personal som arbetar med utemiljön så att de förstår varför skötseln ska utföras på ett speciellt sätt. Dialogen mellan skötselpersonal, pedagoger, barn och fastighetsägare är avgörande för ett lyckat resultat. Boverket poängterar vikten av att se på skötsel ur ett barnperspektiv och belyser då behovet av att se vilka platser barnen använder och leker på, föra dialog med dem om var de skulle vilja kunna vara och vad de skulle vilja göra.

Små ytor har ett betydligt större slitage, då vegetation och redskap får utstå ett högre tryck. Detta leder till att tätare intervaller för skötsel krävs. Underhåll och upprustning blir därmed också mer kostsamt. Är delar av utemiljön dessutom på en takterrass tillkommer svårigheter med transport av utrustning, maskiner och förbrukningsmaterial, vilket innebär dyrare skötsel. Även en trång yta på markplan kan vara problematisk att komma åt.

Utemiljön måste utformas så att den kan skötas, utan fara för barn eller personal. Framför allt måste utemiljön skötas i linje med barnens bästa – det vill säga, inte städa bort förutsättningarna för spännande lek, utmaningar och risktaganden.

3.13 Löst material

Förutsättningar till att det finns naturligt löst material i form av till exempel sand, löv, bär, stenar och pinnar ska eftersträvas på varje skolgård. Löst material är en stor tillgång i den kreativa och pedagogiska leken och ger barnen möjlighet att påverka sin utemiljö. En väl använd skolgård kan upplevas rörig, men visar att kreativ verksamhet pågår.

3.14 Skolgårdens storlek i förhållande till antalet elever

Det blir stora skoltomter när det är många elever på en skola för årskurs F-6, vilket behövs för att kunna hantera det stora antalet elever. Flera funktioner behöver återkomma på flera platser och därför är den stora ytan nödvändig.

En del funktioner går i de flesta fall ändå att samordna och om det är stora skolor som ska byggas för över 360 elever kan måttet $m^2/elev$ minskas något på det antal elever som är över 360.

Upp till 360 elever gäller $30 m^2/elev$ i årskurs F-6

Mellan 361 elever och 480 elever gäller $25m^2/elev$ i årskurs F-6

För det antal elever från 481 och uppåt gäller $20m^2/elev$ i årskurs F-6

Exempelvis en skola för 600 elever bör ha en friyta på:

$$(360 \times 30) + (120 \times 25) + (120 \times 20) = 16\,200 \text{ m}^2$$

Årskurs 7–9 har en friyta på $15 \text{ m}^2/\text{elev}$ och bör inte minska mer vid stora skolor. För gymnasiet räknas ingen yta per elev, men stora skolor över 800 elever bör ha en friyta på minst 3000 m^2 .

3.15 Samutnyttjande och multifunktionalitet

Delade ytor för flera funktioner och målgrupper är ofta positivt. Skolgården kan exempelvis användas av allmänheten för lek och rörelse på kvällar och helger. Men det motsatta, att ha en närliggande park som skolgård för framför allt årskurs F-6, är oftast svårare. De flesta elever i yngre årskurser får inte lämna skolområdet på egen hand under skoltid. Det finns också ett stort värde i att elever och pedagoger kan styra och påverka sin utemiljö, vilket de inte kan i parkmiljö. För att förbättra förutsättningarna att använda gården mer under vinterhalvåret är exempelvis belysning en viktig del att ha med vid utformning.

Allmänna rådet beskriver att eleverna ska kunna ta sig till friytan på egen hand. Det betyder att skolan måste ligga i eller i direkt anslutning till parken för att det ska fungera. En sådan lösning innebär att barnen inte har en egen yta utan ska dela den med allmänheten. På allmän plats kan rektor och lärare inte avvisa obehöriga från området. Därför är det också svårt att tillgodoräkna sig parkmark som friyta. Det finns flera positiva effekter av att placera en skolgård intill en park. Vissa lärarledda aktiviteter kan exempelvis förläggas till närmiljön.

Samma princip gäller för skolgårdar för årskurs 7–9, med skillnaden att eleverna i de flesta fall får röra sig även utanför skolområdet. Därför kan kommunen, när skolgården inte är tillräcklig, samutnyttja vissa funktioner i skolans närmsta omgivning. Även elever på gymnasiet använder ofta både skolområde och närmiljö.

Skolgårdarna har också en viktig funktion för klimatet, då de ofta kan bidra med en riklig vegetation som bidrar till flera ekosystemtjänster. Varierad grönska med bland annat fruktträd kan utöver pedagogiska syften bidra med blomning för pollinatörer, ge skugga och läeffekt. Skolgårdarna kan genom grönska, genomsläppliga ytor och sin topografi vara en buffert vid skyfall.

Andra typer av samutnyttjande för att tillskapa så stora friytor som möjligt kan vara att planera så att leveranser till skolan kan skötas via gatan istället för en stor vändslinga inom fastigheten. Parkeringsytor för besökande och personal är ofta skrymmande och bör därför i

tätbebyggda lägen kunna samutnyttjas och utformas på gatumark i stället för inne på skoltomten. I vissa lägen planeras bostäder i samma byggnad som skolan. Ofta blir detta på bekostnad av friyta för de boende. Det är också vanligt att det påverkar elevernas möjlighet att använda ytan fullt ut.

3.16 Skolor vid förtätning

En tätare stad eller tätort ökar möjligheten till god service, både offentlig och kommersiell. När förtätningar planeras måste tillräcklig utemiljö för skolor reserveras.

Lunds kommun strävar efter att förtäta staden och de övriga tätorterna för att minimera att de breder ut sig på jordbruksmarken. Förtätningen syftar även till att bygga samhällen som underlättar för fotgängare och cyklister samt en bra kollektivtrafik.

Barn i skolåldern har ett behov av att vistas i gröna miljöer, vilka också bidrar med pedagogiska miljöer där delar av undervisningen kan pågå. Skolgårdsfaktorn är i första hand ett verktyg för att säkerställa god kvalitet på de miljöer som planeras för skolverksamheten. Skolgårdar med tillräcklig storlek och kvalitet inklusive grönska bidrar till bättre folkhälsa, genom att eleverna är mer fysiskt aktiva, får bättre koncentrationsförmåga och reducerade stressnivåer. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är detta en viktig aspekt. Likaså bidrar skolgårdarna med för staden/tätorterna viktiga ekosystemtjänster, som blir allt viktigare att skapa plats för i tätbebyggd miljö.

Det är viktigt att kommunen i stadsplanering och verksamhetsplanering balanserar markresurser effektivt med behovet av att skolor är rationella och kostnadseffektiva. Balansen mellan behoven krävs då det ofta är en intressekonflikt kring att skapa stora skolenheter, jämfört med viljan att skapa en tät stad. Även markpriset kan vara en kostnadsaspekt att väga in, ihop med de långsiktiga samhällsvinsterna för folkhälsa och klimat.

Det är fullt möjligt för allmänhet att utnyttja skolgårdar utanför verksamhetstid. För att förbättra tillgängligheten för allmänheten kvällar och helger till skolgården, är det viktigt hur den förhåller sig till närmiljön, men även att det finns belysning till delar av gården. Vid hög förtätning och fler som använder gården kan skötselbehovet öka.

Bäst förutsättningar för en bra gård finns i marknivå och tak ska därför endast ses som komplement. Om en skolas utemiljö ändå i någon del placeras på ett tak eller är underbyggd med garage, ska denna del vara på ett planterbart bjälklag. Konstruktionen måste göras så att ytan kan

innehålla gräs, buskar och mindre träd. Det måste också beaktas att en utemiljö på tak oftast är mer väderutsatt än på markplan. Det är då viktigt att här skapa lä- och solskyddsmöjligheter på ett artificiellt sätt eftersom vegetationen inte kommer att få samma goda möjligheter att växa till sig, som på mark.

4 Uppföljning

Kommunstyrelsen har ansvar för att riktlinjen följs upp och revideras vid behov.

5 Allmänna råd och referenser

5.1 Allmänna råden från Boverket 2015

De allmänna råden från Boverket innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna i en författning/lag och anger hur någon lämpligen kan eller bör handla för att uppfylla föreskrifterna. Boverket tar fram de allmänna råden för plan- och bygglagen (PBL).

I PBL står att "på tomt med lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet, ska det finnas tillräcklig stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse" (8 kap. 9§ andra stycket).

Utdrag ur det allmänna rådet om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet:

Vid placering och anordnande av friytor för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet bör särskilt beaktas friytans storlek, utformning, tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna att bedriva ändamålsenlig verksamhet. Med ändamålsenlig verksamhet avses i dessa allmänna råd att friytan kan användas till lek, rekreation samt fysisk och pedagogisk aktivitet för den verksamhet som friytan är avsedd för. Friytan bör vara så rymlig att det utan svårighet eller risk för omfattande slitage går att ordna varierande terräng- och vegetationsförhållanden.

Friytan bör kännetecknas av goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet.

Friytan bör placeras i direkt anslutning till byggnadsverk som innehåller lokaler för förskola, förskoleklass, skola årskurs ett till sex, fritidshem eller liknande verksamhet och barnen och eleverna bör självständigt kunna ta sig mellan byggnadsverket och friytan.

Friytan bör placeras i direkt eller i nära anslutning till byggnadsverk som innehåller lokaler för skola årskurs sju till nio och eleverna bör självständigt kunna ta sig mellan byggnadsverket och friytan.

För gymnasieskolor bör friyta placeras och ordnas på det sätt som är skäligt med hänsyn till elevernas och verksamhetens behov.

5.2 Vägledning: Gör plats för barn och unga Boverket, 2015

Texterna i vägledningen baseras både på forskning, beprövad praxis och goda exempel och vägledningen kan ses som ett användbart redskap i arbetet med förskole- och skolgårdarna. Vägledningen är uppbyggd med 5 huvudkapitel som behandlar olika delar i processen med förskole- och skolgårdar.

Det första kapitlet Friyta nödvändig för en god livsmiljö är baserat på forskning och beskriver varför det är viktigt med tillräcklig friyta. Nästa kapitel Regelverk och ansvar visar på vilka lagar och förordningar som reglerar barnens utemiljö. Det tredje kapitlet Planering och prövning enligt PBL behandlar hur kommunen kan arbeta i de olika planeringsskedena samt vid bygglovsprövning. I kapitlet Principer för utformning finns tips på och principer för vad det är bra att tänka på när kommunen utformar förskole- och skolgårdar. I sista kapitlet Förvaltning som utvecklar gårdens kvalitéer finns texter om skötsel som är anpassad till barnen, om organisation och samverkan, kvalitetsbedömning, tillsyn och säkerhet.

5.3 Skolgården – Förvaltning och utveckling av förskole- och skolgården (SKL, 2015)

Boken innehåller texter om utemiljöns betydelse för barnen, om utformning och förvaltning, samt resonemang kring de utmaningar kommunen står inför. Här finns även goda exempel på hur kommunen kan arbeta med våra förskole- och skolgårdar för att lyckas skapa bra utemiljöer.

5.4 Referenser

Boverket (2015) Boverkets allmänna råd (BFS 2015:1 FRI 1) om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet

Boverket (2005) Enklare utan hinder

Boverket (2015). Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö.

Lunds kommun (2015, rev 2018) Angående skolgårdsutveckling - Regler för egenbyggen

Lunds kommun (2020) Idébok Tillgänglig lekplats

Lunds kommun (2018) LundaKem - Kemikalieplan för Lunds kommun

Lunds kommun (2013). Målbeskrivning för skolans och förskolans utomhusmiljö.

Lunds kommun (2018) Utemiljö vid förskolor i Lunds kommun - Råd och riktlinjer

Länsstyrelserna och Strålsäkerhetsmyndigheten (2009).

Solskyddsfaktorer – sju tips för säkrare lekplatser och friskare barn

Sveriges Kommuner och Landsting (2015) Skolgårdar – förvaltning och utveckling

6 Bilaga

Bilaga 1: Skolgårdsfaktor för skolgårdar årskurs F-6 och fritids

Bilaga 2: Skolgårdsfaktor för skolgårdar årskurs 7-9 och gymnasiet

Bilaga 3: Boverkets allmänna råd (2015:1) om friyta för lek och utevistelse vid förskolor

Skolgårdsfaktor för skolgårdar årskurs F-6 och fritids

Skolgårdsfaktorn är ett verktyg som ska hjälpa till att väga ihop det totala värdet av storlek och innehåll på en skolgård. Vid detaljplanering kan skolgårdsfaktorn användas i lägen då ytorna tydligt krymper, för att tidigt försäkra sig om att det går att få till tillräcklig friyta och kvalitet. Vid utformning av en ny gård eller upprustning av en befintlig gård kan bedömningspunkterna i skolgårdsfaktorn vara vägledande för att få till ett bra och varierande innehåll. Vid bygglov används faktorn som en del i bedömningen av tillräcklig friyta enligt Plan- och bygglagen. Vid bygglov bör antalet elever vid friyteberäkningen beräknas på det elevantal som skolan byggs för. Skolgårdsfaktorn ska användas tillsammans med Boverkets allmänna råd (BFS 2015:1 FRI 1) vid bedömningar av skolgårdar.

Friyta*

Till friytan räknas de ytor som eleverna har tillgång till och kan använda vid sin utevistelse. Ytor för exempelvis förrådsbyggnader, bil- och cykelparkering och ytor för leveranser där eleverna inte kan vistas, räknas bort.

- +1 Gården är >30 m²/elev och >3000 m² totalt.
- 0 Gården är 25-30 m²/elev och ca 3000 m² totalt.
- 1 Gården är <25 m²/elev och < 3000 m² totalt.

* **Stora skolor:** Vid F-6 skolor över 360 elever räknar man: 1-360 elever 30 m²/elev, för elever 361-480 25 m²/elev och för elever från 481 och uppåt 20m²/elev.

*Exempelvis en skola på 600 elever bör ha en friyta på
(360x30)+(120x25)+(120x20)=16200 m²*

Zonering av gården

En skolgård bör ha egenskaper från tre zoner; en trygg, en vidlyftig och en vild.

- +1 Gården har egenskaper från alla tre zonerna.
- 0 Gården har egenskaper från två av zonerna.
- 1 Gården upplevs endast som en zon.

Innehåll i respektive zon:

Trygg zon: Området närmast huset ska vara en plats för trygghet, lugn och ro. Zonen bör innehålla bord och sittplatser/samlingsplats.

Vidlyftig zon: Erbjuder utrymme för rörelse i många olika riktningar och redskap som främjar en rörelsefylld lek. Kullar, varierad terräng och öppna ytor skapar förutsättningar för den vidlyftiga leken. Lekredskap kan exempelvis främja klätterlek och balansgång av olika slag.

Vild zon: Bör vara placerad utanför den vidlyftiga zonen. Tät växtlighet ska ge möjlighet för eleverna att uppleva känslan av att vara ifred. Den vilda zonen ska innehålla lekbar vegetation med buskar och träd och ska gärna utgöra en tredjedel av skolgården. Varierad topografi förstärker den vilda karaktären.

Vegetation och topografi

- +1** Gården har varierad topografi. Det finns sammanhängande ytor med varierad vegetation, framför allt tåliga träd och buskar, som går att leka och klättra i. Det finns platser för lek i såväl soliga lägen som i skugga. Markmaterialen varieras med en övervägande del genomsläppliga material.
- 0** Gård med enstaka kulle eller slänt. Delar av vegetationen är lekbar. Det finns platser i såväl soliga som skuggiga lägen.
- 1** Platt gård med vegetation som inte går att leka i. I stort sett hela gården har samma solförhållanden. Den är antingen solbelyst eller ligger i skugga.

Integration av lekutrustning

- +1** På ett flertal ställen finns exempel på lekredskap som är integrerade i gårdsmiljön. Dessa står således inte inom inramade ytor för lek. Naturlika partier av gården kan användas för lek i kombination med lekredskap.
- 0** Det finns lekredskap som är integrerade i gårdsmiljön, men de flesta står inom avgränsade områden utan kontakt med den omkringliggande gårdsmiljön.
- 1** I princip all lekutrustning står inom inramade lekområden. Gården utanför dessa erbjuder en torftig lekmiljö.

Gård som inbjuder till rörelse och motorik

- +1** Platser och eller utrustning som uppmuntrar till att klättra, öva balans, bollspel, dans, smidighet, snabbhet, mm. Aktiviteter som tillgodoser flera olika intressen ur ett genusperspektiv. Eleverna har flera möjligheter att utmana sig själva på skolgården. Belysning som inbjuder till och möjliggör lek och annan aktivitet även morgon och eftermiddag/kväll.
- 0** Minst två aktiviteter för rörelse och motorik som tillgodoser olika intressen. Finns bara enstaka möjligheter att utmana sig själv.
- 1** Mindre än två aktiviteter, alternativt bara tillgodoser ett intresse.

Lärmiljö med möjlighet till omvärldsförståelse samt samspel ute och inne

- +1** Gården förändras under året och det finns olika saker för eleverna att göra här under de olika årstiderna. Det finns löst material för eleverna att använda och möjlighet för konstruktionslek och skapande verksamhet. Vegetation med stor variation som visar på förändringar under de olika årstiderna, där exempelvis bärbuskar och fruktträd är goda exempel. Det finns odlingsmöjligheter på gården och naturlig/vild miljö där eleverna kan följa kretsloppet. Möjlighet att bedriva en del friluftslivsaktiviteter som beskrivs i kursplanen för idrott och hälsa. Uteklassrum och olika samlingsplatser finns. Eleverna har god utsikt över grönska från verksamhetsrum. Direktutgångar finns till gården. Direktkontakten gör det lätt att flytta ut den pedagogiska verksamheten.
- 0** Ett flertal naturliga inslag på gården förändras med årstiderna. Delar av gården är möjliga för eleverna att undersöka och påverka. Det finns någon form av praktiskt exempel, exempelvis odling. Olika samlingsplatser finns. Ett fåtal av eleverna kan uppleva grönska inifrån verksamhetsrum. Direktutgångar finns till gården.
- 1** Den största delen av gården är hårdgjord och inte möjlig att påverka. Färdiga lekredskap och anvisade lekytor styr leken. Ingen eller nästan ingen grönska upplevs inifrån verksamhetsrum.

Skolgårdsfaktor för skolgårdar årskurs 7-9 och gymnasiet

Skolgårdsfaktorn är ett verktyg som ska hjälpa till att väga ihop det totala värdet av storlek och innehåll på en skolgård. Vid detaljplanering kan skolgårdsfaktorn användas i lägen då ytorna tydligt krymper, för att tidigt försäkra sig om att det går att få till tillräcklig friyta och kvalitet. Vid utformning av en ny gård eller upprustning av en befintlig gård kan bedömningspunkterna vara vägledande för att få till ett bra och varierande innehåll. Vid bygglov används skolgårdsfaktorn som en del i bedömningen av tillräcklig friyta enligt Plan- och bygglagen. Vid bygglov bör antalet elever vid friyteberäkningen beräknas på det elevantal som skolan byggs för. Om skolgården är liten och man inte når upp till tillräcklig kvalitet på skolgården kan samutnyttjande av vissa funktioner inom 250 m gångavstånd från skolgården kompensera. Skolgårdsfaktorn ska användas tillsammans med Boverkets allmänna råd (BFS 2015:1 FRI 1) vid bedömningar av skolgårdar.

Friyta*

Till friytan räknas de ytor som eleverna har tillgång till och kan använda vid sin utevistelse. Ytor för exempelvis förrådsbyggnader, bil- och cykelparkering och ytor för leveranser där eleverna inte kan vistas, räknas bort.

- +1 Gården är >15 m²/elev och >3000 m² totalt.
- 0 Gården är 15-12 m²/elev och ca 3000 m² totalt.
- 1 Gården är <12 m²/elev och < 3000 m² totalt

* **Gymnasiet:** Inget mått/elev ska räknas. Vid större skolor över 800 elever bör gården vara minst 3000 m².

Platser att umgås på/hänga vid

- +1 Det finns flera olika typer av platser att sitta och hänga vid. Exempel är soffor, möbler, scen, gräsmatta och uteplatser i attraktiva lägen.
- 0 Det finns några enstaka platser att sitta och hänga vid, utan variation. Få attraktiva lägen.
- 1 Det finns inga hängytor alternativt bara enstaka bänkar.

Plats för rörelse och motorik

- +1 Det finns flera olika platser för olika typer av rörelse alternativt utetidrott. Aktiviteter som tillgodoser flera olika intressen ur ett genusperspektiv. Eleverna har flera möjligheter att utmana sig själva på skolgården. Exempelvis pingis, basketkorg, klättring, utegym, dans mm. Belysning som inbjuder till och möjliggör aktivitet även morgon och eftermiddag/kväll.
- 0 Det finns minst två möjliga aktiviteter för rörelse och motorik som tillgodoser olika intressen. Finns bara enstaka möjligheter att utmana sig själv.
- 1 Det finns mindre än två aktiviteter, alternativt tillgodoser de bara ett intresse.

Skolgårdens lärmiljö/samlingsplats

- +1 Det finns olika samlingsplatser, som möjliggör undervisning utomhus, varav minst en för helklass. Det ska vara en varierad skolgårdsmiljö som kan användas i undervisning för flera olika ämnen, men även för självstudier. Här finns exempelvis odlingsmöjligheter, experimentyta med tillgång till el och vatten, utekök, mm på gården. Vegetation med stor variation som visar på förändringar under de olika årstiderna, där exempelvis bärbuskar och fruktträd är goda exempel.
- 0 Det finns någon enstaka samlingsplats. Skolgårdsmiljön och dess vegetation har liten variation. Det finns odlingsmöjligheter, eller annan plats för utomhusundervisning.
- 1 Det finns inga samlingsplatser. Skolgårdsmiljön och dess vegetation är torftig och/eller monoton. Det finns ingen specifik plats för utomhusundervisning.

Vegetation och utformning

- +1 Det finns sammanhängande ytor med varierad vegetation som skapar rumslighet och ger en parkkaraktär - campusgrönska. Gården har varierad topografi. Det finns platser i såväl soliga som skuggiga lägen. Det finns en variation i material och form. Markmaterialen varierar med en övervägande del genomsläppliga material.
- 0 Delar av vegetationen är rumsbildande, men den är inte sammanhängande. Det finns platser i såväl soliga som skuggiga lägen. Det finns en hel del vegetation, men med liten variation. Cirka hälften av markmaterialen är varierade och genomsläppliga.
- 1 Platt gård med ensartad vegetation som varken skapar rumslighet eller skydd. Fåtal material används och markmaterialen är till övervägande del ogenomsläppliga.

Samspel inne och ute

- +1 Skolgården är kopplad till majoriteten av uppehållsytorerna inomhus, exempelvis entréhall, café, bibliotek och kapprum. Grönskan kan upplevas inifrån. Entrémiljöer utomhus är gröna.
- 0 Någon del av uppehållsytorerna inomhus har koppling till skolgården. Grönskan kan upplevas inifrån. Entrémiljöer utomhus är i huvudsak gröna.
- 1 Det finns ingen koppling mellan skolgården och uppehållsytorerna inomhus. Inga gröna entrémiljöer utomhus.

Samspel mellan skolgård och närmiljö

Årskurs 7-9: Om en skolgård inte når upp till tillräcklig friyta och kvalitet på skolgården kan det till viss del kompenseras genom samutnyttjande av ytor i närheten av skolan (upp till 250 m gångavstånd). En bedömning får göras av omgivningen och dess funktioner för att se om de kan kompensera för det som saknas på skolgården. Bedömningspunkterna platser att umgås på/hänga vid, plats för rörelse och motorik, skolgårdens lärmiljö/samlingsplats, vegetation och utformning, är sådana delar som kan vara till hjälp för att utvärdera närmiljön i dessa fall.

Gymnasiet: Se att funktionerna som ryms inom bedömningspunkterna i skolgårdsfaktorn till så stor del som möjligt ryms på skolgård och/eller i närheten av den.

Boverkets författningssamling

BFS 2015:1**FRI 1**

Boverkets allmänna råd (2015:1) om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet;

Utkom från trycket
den 24 februari 2015

beslutade den 24 februari 2015.

Boverket beslutar följande allmänna råd om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet.

Inledning

Allmänt råd

Detta är allmänna råd till 8 kap. 9 § andra stycket, 10 och 11 §§ plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

De allmänna råden innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna i ovannämnda författning och anger hur någon lämpligen kan eller bör handla för att uppfylla föreskrifterna.

De allmänna råden kan även innehålla vissa förklarande eller redaktionella upplysningar.

De allmänna råden föregås av texten Allmänt råd och är tryckta med mindre och indragen text.

Till plan- och bygglagen (2010:900)

Placering och anordnande av friyta på obebyggd tomt

8 kap. 9 § andra stycket

Allmänt råd

Vid placering och anordnande av friytor för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet bör särskilt beaktas friytans storlek, utformning, tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna att bedriva ändamålsenlig verksamhet. Med ändamålsenlig verksamhet avses i dessa allmänna råd att friytan kan användas till lek, rekreation samt fysisk och pedagogisk aktivitet för den verksamhet som friytan är avsedd för. Friytan bör vara så rymlig att det utan svårighet eller risk för omfattande slitage går att ordna varierande terräng- och vegetationsförhållanden. Friytan bör kännetecknas av goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet.

Friytan bör placeras i direkt anslutning till byggnadsverk som innehåller lokaler för förskola, förskoleklass, skola årskurs ett till sex, fritidshem eller liknande verksamhet och barnen och eleverna bör självständigt kunna ta sig mellan byggnadsverket och friytan. Friytan bör placeras i direkt eller i nära anslutning till byggnadsverk som innehåller lokaler för skola årskurs sju till nio och eleverna bör självständigt kunna ta sig mellan byggnadsverket och friytan. För gymnasieskolor bör friyta placeras och ordnas på det sätt som är skäligt med hänsyn till elevernas och verksamhetens behov.

Friytan bör inte senare kunna tas i anspråk för annat ändamål utan att ersättas med friyta med likvärdiga möjligheter till varierande lek och utevistelse.

Placering och anordnande av friyta på bebyggd tomt

8 kap. 10 och 11 §§

Allmänt råd

Vid placering och anordnande av friyta på en bebyggd tomt bör det allmänna rådet till 8 kap. 9 § andra stycket tillämpas i skäligen utsträckning. Vid skälighetsbedömningen bör särskilt beaktas förutsättningarna för ändamålsenlig verksamhet på friytan och att friytan är placerad så att barnen och eleverna självständigt kan ta sig mellan bygnadsverket som innehåller lokaler för förskola, förskoleklass, skola, fritidshem eller liknande verksamhet och friytan.

Dessa allmänna råd gäller från och med den 1 mars 2015.

På Boverkets vägnar

JANNA VALIK

Ulrika Åkerlund

lund.se